

2. FÜRDŐK ÉS FÜRDŐKULTÚRA A 19. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON

/Az itt közölt irodalmat a választott fürdőhelyre vonatkozó dokumentumokkal javasoljuk kiegészíteni./

2.1. A KORSZAK FÜRDŐÉLETÉRŐL ÁLTALÁBAN

HALÁSZ Imre: Gyógyfürdők és gyógyulni vágyók a Dunántúlon a tömegetturizmus kialakulása előtt. In: A Fürdőélet és egészségturizmus a Dunántúlon az ókortól napjainkig című konferencia tanulmánykötete. Kaposvár, 2015. 95-110. p.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_SOMO_Sk_2015_A_Furdoelet_Es_Egeszseg/?pg=96&layout=s

HOJCSKA Ágnes Erzsébet – SZABÓ Zoltán: Lipikfürdő: a Trianon előtti Magyarország legdélebbre fekvő fürdőhelyének gyógyászata. In: Deliberationes, 2020. 2. sz. 139-151. p.
Teljes szöveg: gfe.hu/kiadvany-kategoria/deliberationes/

KAPOSI Zoltán: Fürdőélet Magyarországon a dualizmus korában. In: A Fürdőélet és egészségturizmus a Dunántúlon az ókortól napjainkig című konferencia tanulmánykötete. Kaposvár, 2015. 69-80. p.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_SOMO_Sk_2015_A_Furdoelet_Es_Egeszseg/?pg=70&layout=s

KISS DOMOKOS Dániel: A mi fürdőink. In: Magyar fürdőalmanach. Szerk. Kiss Veronika, Nagy Zoltán. Bp. 2004. 69-78. p.
<https://mek.oszk.hu/22600/22630/22630.pdf>

KÓSA László: Fürdőélet az Osztrák-Magyar Monarchia idején. In: Művelődés, 1996. 2. sz. 39-45. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:
https://adt.arcanum.com/hu/view/Muvelodes_1996/?pg=96&layout=s

A magyar szent korona országainak gyógyfürdői és gyógyforrásai. Bp., 1911. 292 p.

A magyar szent korona országainak Balneológiai egyesületébe tartozó fürdők és források képes ismertetése. Bp., 1913. 155-159. p.
Tarcsa-gyógyfürdőről.

NAGY Zoltán: A magyar fürdőfejlődés aranykora. In: Magyar fürdőalmanach. Szerk. Kiss Veronika, Nagy Zoltán. Bp. 2004. 53-68. p.
<https://mek.oszk.hu/22600/22630/22630.pdf>

WIRTH István: A magyarországi fürdőélet újjászületése. In: W. I.: Fürdőkultúra. Gödöllő, 2011. 58-82. p.
<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/11930>

2.2. TISZTÁLKODÁS, EGÉSZSÉGÜGY, ORVOSTUDOMÁNY

CSIFFÁRY Gabriella Közfürdők megújulása. Gyógyfürdőzés a XIX. században. In: Cs. G.: Régi magyar fürdővilág. Bp., 2004. 98-133. p. (Paletta)

KERÉNYI Éva: Fürdőélet a 19. században Gömörben. In: Társadalomtudományi Szemle, 2015. 2. sz. 57-80. p.

https://epa.oszk.hu/00000/00033/00064/pdf/EPA00033_forum_2015_02_057-080.pdf

KÓSA László: Az orvostudomány és a fürdőorvosok. In: K. L.: Fürdőélet a Monarchiában. Bp., 1999. 22-39. p.

KÓSA László: Gyógyulás vagy nyaralás. In: Élet és Tudomány, 1986. 33. sz. 1042-1044. p.
Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/EletEsTudomany_1986_2/?query=f%C3%BCrd%C5%91%C3%A9let&pg=209&layout=s

KOVÁCS Emőke: Csodató, vérkút, savanyúvíz és a Balaton. In: Somogy, 2016. 3. sz. 50-55. p.

<https://epa.oszk.hu/03100/03112/00025/pdf/>

PERALTA, Miguel Angel: Tisztálkodási szokások Magyarországon a XIX-XX. században. In: P., M. A.: Magyarország gyógyító vizei. Bp., 2004. 249-26. p.

2.3. PIHENÉS, TÁRSASÁGI ÉLET

KÓSA László: Fürdőkultúra és természetszemlélet kapcsolata a felvilágosodástól a XX. század elejéig In: Európa híres kertje. Történeti ökológiai tanulmányok Magyarországról. Szerk. R. Várkonyi Ágnes, Kósa László. Bp., 1993. 201-222. p.

KÓSA László: Fürdőre utazni. A modern fürdőélet kezdetén. In: Rubicon, 1993. 3. sz. 31-32. p.

2.4. JELENTŐS FÜRDŐHELYEK

2.4.1. A MAI MAGYARORSZÁG TERÜLETÉN

BALATON, BALATONFÜRED

BÓSZÉ Sándor: A dél-balatoni fürdőegyesületek (1890-1944). In: A Fürdőélet és egészségturizmus a Dunántúlon az ókortól napjainkig című konferencia tanulmánykötete. Kaposvár, 2015. 87-90. p.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_SOMO_Sk_2015_A_Furdoelet_Es_Egeszseg/?pg=88&layout=s

HUDI József: A balatonfüredi panaszkönyv. 1836-1840. Forrásközlés. Balatonfüred, 2015. 44-223. p.

HUDI József: A balatoni fürdőkultúra kialakulása a 18-19. században. In: Zalai évszázadok. Tanulmányok és dokumentumok Zala megye történetéhez. Szerk. Bilkei Irén. Zalaegerszeg, 2016. 139-154. p.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/ZALM_zgy_80_zalaiEvszazadok/?pg=140&layout=s

KANYAR József: A balatoni százszoros éden. In: Élet és Tudomány, 1978. 30. sz. 931-934. p. Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: https://adt.arcanum.com/hu/view/EletEsTudomany_1978_2/?query=f%C3%BCrd%C5%91kult%C3%BAra&pg=98&layout=s

KANYAR József: A dél-balatoni fürdőkultúra kialakulása. In: História, 1983. 3. sz. 23-25. p. Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: https://adt.arcanum.com/hu/view/Korunk_2009/?query=TEXT%3D%28f%C3%BCrd%C5%91kult%C3%BAra%29+TEXT%3D%2819.+sz%C3%A1zad%29&pg=992&layout=s

KATONA Csaba: Adalékok a füredi fürdő történetéhez a 19. század derekától a 20. század elejéig. In: Korunk, 2009. 8. sz. 67-74. p. <https://epa.oszk.hu/00400/00458/00152/indexa211.html>

KÓSA László: A Balaton-parti fürdők híre-neve. In: Irodalmi Magazin, 2015. 1. sz. 28-30. p. <https://epa.oszk.hu/03500/03578/00001/pdf/>

KOVÁCS Emőke: A Balaton a Pesti Hírlap és az Életképek cikkeiben. A reformkori Balaton világa. In: K. E.: Régi Balaton. Bp., 2016. 47-71. p.

KOVÁCS Emőke: A fürdőkultúra kialakulása a 19. század végén, a Balaton partján. Az infrastruktúra reformja, sport, üdülőhelyek, a déli partvidék kiépülése. In: K. E.: A régi idők Balatonja. Bp., 2013. 79-10. p.

VAJKAI Aurél: Balatonfüred. In: Élet és Tudomány, 1966. 6. sz. 1031-1036. p. Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon: https://adt.arcanum.com/hu/view/EletEsTudomany_1966_1/?query=f%C3%BCrd%C5%91kult%C3%BAra&pg=1028&layout=s

HÉVÍZ

MOLL Károly: A fürdőélet kialakulása Hévízen. In: Hévíz, 1993. 2. sz. 34-35. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Heviz_1993/?query=H%C3%A9v%C3%ADz+f%C3%BCrd%C5%91%C3%A9let&pg=87&layout=s

SZÁNTÓ Endre: Hévíz története. Egy fürdőváros születése.

1. köt. 2018. 176 p.

2. köt. 2019. 147 p.

BUDAPEST

BÁNLAKY Géza: A budapesti fürdők és ásványos vizek történeti és gazdasági viszonyai. In: Hidrológiai Közlöny, 1924. 1. sz. 21-26. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/HidrologiaiKozlony_1924-26/?pg=26&layout=s

DOBOS Irma: A 100 éves Budapest gyógy- és melegvízű fürdői. In: Hidrológiai Tájékoztató, 1973. 7-11. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/HidrologiaiTajekoztato_1973/?query=f%C3%BCrd%C5%91kult%C3%BAra&pg=24&layout=s

JAJ CZY János: Fürdőzés a hajdani Pest-Budán. In: Élet és Tudomány, 1971. 26. sz. 1203-1207. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/EletEsTudomany_1971_1/?query=F%C3%BCrd%C5%91z%C3%A9s+a+hajdani+Pest-Bud%C3%A1n&pg=1202&layout=s

MOHÁCSI Gergely: Testkultusz és tömegtársadalom. A budapesti strandfürdők alapításának rövid története. In: Századok, 2002. 1471-1506. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Szazadok_2002/?pg=1506&layout=s

SZÁNTÓ László – GÖBEL József: Budapest fürdői. 1. A fürdőkultúra fejlődése 1945-ig. In: Budapest, 1975. 11. sz. 14-17. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/Budapest_1975/?pg=536&layout=s

2.4.2. ERDÉLYI FÜRDŐK

KÓSA László: Az erdélyi fürdők aranykora. In: Korunk, 2009. 8. sz. 3-8. p.

<https://epa.oszk.hu/00400/00458/00152/indexec77.html>

MISÓCZKI Lajos: Képek az erdélyi idegenforgalom fürdő- és gyógyhelyi életéről 1867-1914. In: Acta Academiae Agriensis, Sectio Historiae XLIII, 2015. 249-275. p.

http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/3417/1/Misoczki_249-275.pdf

NAGY Benedek: Fürdőélet és marketing Erdélyben a dualizmus korában. In: Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok. 2023. 2. sz. 50-66. p.

<https://www.turisztikaitanulmanyok.hu/2023/07/14/nagy-benedek-furdoelet-es-marketing-erdelyben-a-dualizmus-koraban/>

PÉTER I. Zoltán: A Nagyvárad melletti termálfürdők rövid története. In: Korunk, 2009. 8. sz. 11-17. p.

<https://epa.oszk.hu/00400/00458/00152/index4c0d.html>

HERKULESFÜRDŐ

CSIFFÁRY Gabriella: Herkulesfürdő. In: Cs. G.: Régi magyar fürdővilág. Bp., 2004. 60-61. p. (Paletta)

Kisvárosi polgárok. Források 1866-1919. Szerk. Héjja Julianna Erika, Erdész Ádám. Gyula, 2010. 88., 472-475. p.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BEKM_Fbml_27/?pg=0&layout=s

TÜSKÉS Tibor: Herkulesfürdői emlék. In: Új Dunántúli Napló, 1991. 226. sz. 1. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/DunantuliNaplo_1991_08/?query=Herkulesf%C3%BCrd%C5%91&pg=280&layout=s

VERESS Endre: Herkulesfürdő és környéke. In: Turisták Lapja, 1890. 11-12. sz. 355-370. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/TuristakLapja_1890/?pg=368&layout=s

2.4.3. FELVIDÉKI FÜRDŐK

NAGY Zoltán: A felvidéki fürdők lexikona. 2. kiad. Dunaszerdahely, 2018. 136 p.

PÖSTYÉN

ALEXA Károly: A monarchia fürdői. Felföldi fürdő? Pöstyén! In: Pannon Termál Magazin, 2008. 2. sz. 34-35. p.

MOHÁCSINÉ SIMON Gabriella: Pöstyénfürdő régen és ma. In: A Magyar Hidrológiai Társaság XXX. Országos Vándorgyűlése (Kaposvár, 2012. július 4-6.) 1-8. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/HidrologiaiVandorgyules_2012_30/?query=P%C3%B6sty%C3%A9n%C3%BCrd%C5%91&pg=1261&layout=s

VIDA Tivadar: Pöstyén fürdő XIX. század elején. In: Orvosi Hetilap, 1973. 44. sz. 2673-2674. p.

Online hozzáférés az Arcanum Digitális Tudástár (ADT) hozzáférési pontokon:

https://adt.arcanum.com/hu/view/OrvosiHetilap_1973_11/?query=P%C3%B6sty%C3%A9n%C3%BCrd%C5%91+a+XIX.+sz%C3%A1zad+elej%C3%A9n&pg=34&layout=s

TRENCSÉNTÉPLIC

CSIFFÁRY Gabriella: Trencsénteplic. In: Cs. G.: Régi magyar fürdővilág. Bp., 2004. 119. p. (Paletta)

RUTTKAY László: Trencsénteplic fürdő a XVIII. században és a XIX. század elején. In: Orvostörténeti Közlemények, 1970. 54. sz. 155-166. p.

http://real-j.mtak.hu/15516/1/ORSZ_ORVO_OK_1970_054.pdf

Összeállította:
Spiegler-Kutasi Nikoletta